

присвяч.75-річчю заснуван. Нац. ботан. саду ім. М. М. Гришка НАН України (Київ, 15-17 верес. 2010 р.): матеріали конф. – К., 2010. – С. 234-236.

6. Сліпченко І. Горіх чорний // Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. – Тернопіль : «Збруч», 2004. – Т. 1 : А – Й. – 696 с.

*Володимир Халайцян
(Хмельницький, Україна)*

БРЕНДУВАННЯ ПАЛАЦОВО-ПАРКОВИХ КОМПЛЕКСІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЕСТЕТИЧНО-КАТЕГОРІАЛЬНИХ СУДЖЕНЬ

В статті розповідається про етнічні особливості розбудови палацово-паркових комплексів Поділля. Особлива увага приділяється потенційним можливостям застосування маєтків у культурному розвитку суспільства. Досліджується потенційна можливість брендування об'єктів.

***Ключові слова:** Подільський регіон, брендування об'єктів, палацово-паркові комплекси, культурний розвиток, етнічні особливості.*

The article deals with ethnic peculiarities of working out of palace-park complexes of Podillia region. Special attention is paid to the potential abilities of the estates in the cultural development of the society. Potential ability of branding objects has been studied.

***Key words:** Podillia region, branding objects, palace-park complexes, cultural development, ethnic peculiarities.*

Соціальне оновлення, що відбувається в Україні, передбачає активізацію духовного потенціалу народу, який реалізується в естетичній культурі. Естетизація суспільства проглядається в зовнішніх проявах культури. Для сучасного міського жителя найдоступнішими є архітектура, реклама та паркове будівництво. Зважаючи на сучасні економічні та геополітичні реалії – стан існуючих парків та архітектурних пам'яток, їх подальше функціонування, може слугувати мірилом загального рівня культурного стану суспільства. Саме тому, ознайомлення з пам'ятками архітектури та паркобудування є тим каталізатором, який опираючись на історичне підґрунтя, налагоджує емоційний зв'язок індивідуума із культурним здобутком соціуму. Активізація почуття причетності до культурного надбання народу являється базовою складовою, що спонукає до особистісного естетичного зростання, як в контексті вільного оперування понятійним апаратом культурологічного спектру, так і в сфері креативності та прагненні до творення.

Основною рушійною силою, формування світосприйняття є певний рівень художньо-естетичної культури особистості, її здатність до естетичної трансформи дійсності. Проте сучасні реалії комерціалізації культури, що безумовно, створює умови для прояву творчості окремих митців, але водночас ставить вузькі межі зазначеним проявам значною мірою перешкоджає формуванню у особистості окремих естетичних смаків. Причиною подібного феномену є медіа – фактор, завдяки якому індивідуум поступово перетворюється на споживача, здатного сприйняти лише підготовлену кимось інформацію. Не маючи альтернативи, людина не вважає, що в її естетичному світогляді є певний пробіл. Пряма вказівка на подібний недолік виховання викличе заперечення і відторгнення. Тому пошук альтернативних шляхів впливу на процес формування креативної особистості є гострою проблемою сучасного суспільного буття.

Могутнім фактором впливу на світогляд могли б виступити парки та історично сформовані архітектурні комплекси. Меморіали, дендрарії, рекреації чи архітектурні

заповідники – все це місця можливості без зовнішнього впливу виробити власне естетичне світосприйняття.

Україна, в цілому, і Поділля, зокрема, – є неоцінним зібранням пам'ятників різних культур і епох. Неповторний архітектурний образ почав формуватись у XIV ст., коли наново розбудовувались зруйновані війнами міста і фортеці. Впродовж століть наші землі були територією, де втілювались кращі ідеї представників європейського мистецтва, базуючись на основі місцевих традицій.[1, с. 33]. На початку XIX ст. на території сучасної Хмельниччини окрім міст, сакральних споруд та фортець, налічувалось більше сотні палацово-паркових комплексів різної мистецької вартості. Палацово-паркові комплекси репрезентували не тільки заможність шляхетських родин, але й смаки, мистецький рівень, багатство стилів домінуючих в певні часи у архітектурі, мистецтві живопису, декорів інтер'єрів і речей декоративно-прикладного мистецтва. В період розквіту палацово-паркового мистецтва у краї працюють видатні будівничі – Доменік Мерліні, Богуміл Цуг, Якуб Кубіцький, Джованні Берніні, Генрік Іттар, інші. Парки закладалися відомими ландшафтними архітекторами – Діонісом МакКлером, Людвігом Метцелем, Кнакфусом, Кайзером, Мілевським. Оздобленням інтер'єрів займалися художники – Фернандо Бенелотто (Каналетто), Юзеф Грассі, Юліуш і Войцех Коссаки, Анжеліка Кауфман, Ян Лампі, Елізабет Фіде-Лебрун, Юзеф Пітшман, Наполеон Орда.[5, с. 23] Загалом за два століття українське палацово-паркове мистецтво досягло значних успіхів, створивши багато виразних архітектурних комплексів, живописних маєткових парків. Цей пласт культури було втрачено, рідко якому маєтку пощастило, й він не був знищений. Але те, що збереглося, досьогодні вражає своєю величчю, красою та бездоганністю. У Хмельницькій області кількість втрачених пам'яток архітектури національного значення (палацово-паркові комплекси, сакральна архітектура, інші) становить 230 одиниць, коефіцієнт втрат – 7,39 %, по Україні – 11,1% [4, с. 30].

На Хмельниччині найбільш яскравими прикладами збереження та використання, в якості культурно-просвітницьких та туристичних осередків, є державні історико-культурні заповідники «Кам'янець-Подільський», «Меджибіж», «Самчики». Віднедавна до них приєднались старокостянтинівський «Замок князів Острозьких», резиденція Мархоцьких в Отрокові. Провадиться опіка над іншими вцілілими архітектурними та палацово-парковими комплексами краю, їх дослідження, відновлення, використання й збереження.[2, с. 12]. Адаже існує ще ряд невідомих широкому загалові архітектурних, палацово-паркових комплексів. Серед них, в тій чи іншій мірі вцілілих – 27 старовинних садово-паркових комплексів. Це Самчики, Ілляшівка, Новоселиця Старокостянтинівського району, Маліївці Дунаєвського району, Антоніни Красилівського району, Говори, Зіньків Віньковецького району, Новоселиця (Гамарня) Полонського району, Ізяслав та ін.[5, с.7] Протягом багатьох століть садово-паркові комплекси збагачували естетичний світ людини, вчили розуміти прекрасне, тому їх цінність незаперечна.

Слід зауважити, щодо впровадження в процес зацікавлення молоді культурними осередками, важливість фактору створення бренду пам'ятки. Це стосується не лише невідомих пам'яток аби включити їх до широкого використання, але й діючих заповідників та музеїв. Безумовно, осередки культурної спадщини повинні навчатися працювати самі на себе. Проте особливістю процесу естетичного виховання є особистісна інтерпретація об'єктом отриманих даних. Бренд є впізнаваною, інформативною складовою що викликає прив'язку, тим самим попередньо підготувавши об'єкт до сприйняття, та налаштувавши на позитивні впливи від ознайомлення. Таким чином відбувається знайомство з пам'яткою поза межами прямого впливу, що не викликає відторгнення неактуальної інформації, яке відбулося б у випадку нав'язування останньої традиційними способами, наприклад у вигляді лекції. На думку Б. Ананьєва, С. Рубінштейна, Б. Юсова, художньо-естетичний момент

діяльності надбудовується над пізнавальним, що сприяє його пріоритетному функціонуванню.

Брендами стають ряд акцій та фестивалів. Важливо підкреслити, що брендом є не тільки знакова подія. Це також комплекс ціннісних характеристик щодо памяток, який може бути вироблений як шляхом попереднього ознайомлення з об'єктом так і при безпосередній участі в розробці фірмового стилю тієї чи іншої пам'ятки.

На нашу думку, найбільш важливим є етап створення бренду – комплексу уявлень, асоціацій, емоцій, ціннісних характеристик про об'єкт у свідомості молоді. Він відповідає таким складовим процесу естетичного виховання, як отримання естетичних знань, становлення смаків, ідеалів, отримання навиків здійснення естетичної діяльності, вироблення естетичної культури та естетичних переживань.

Етап безпосереднього ознайомлення з об'єктом культури, у попередньо підготовлених споглядачів викликає абсолютно необхідну в естетичному розвитку складову – естетичну насолоду. Це і є той, так званий «момент істини», – який визначає подальшу долю особистості. Тільки наявність відчуття задоволення в індивідуума, внаслідок сприймання архітектурної пам'ятки чи пам'ятки паркового мистецтва, дозволяє сподіватись на вироблення в нього стійкого інтересу до ознайомлення з культурним спадком краю та країни в цілому [3, с. 73] і, відповідно, особистого естетичного зростання. На цьому етапі важливим є спосіб подачі інформації про об'єкт. Досвід показує, що найбільш продуктивним є асоціативний виклад, який викликає відчуття співучасті. Подібний спосіб задіює емоційну сферу, і цілковито вписується у концепцію бренду задіяну на попередньому етапі.

Кінцевою метою процесу естетичного становлення є формування готовності до естетичної діяльності. Через створення естетичного ідеалу та стійких естетичних смаків, у контексті формування ментальної оболонки навколо естетико-історичного спадку, уможлиблюється вироблення навиків зовнішнього виявлення естетичної культури, організації естетичного середовища, конкретної творчої діяльності. До таких проявів належить ребрендинг об'єктів культури. Тим самим втілюється циклічність і, водночас, відцентровий лавиноподібний рух в процесі естетичного виховання.

Слід зазначити, що активне задіяння архітектурно-ландшафтно-культурно-історичної спадщини є вагомим чинником, здатним вплинути на самостійне вироблення суджень естетично-категоріального плану. Враховуючи особливості функціонування сучасного інформаційного простору, з форматованою подачею суджень, що практично унеможливлює самостійність прийняття рішень, вважаємо актуальним задіяння технологій мас-культури, як звичних для споживача, з метою створення у свідомості передумов особистісної інтерпретації. Отже, цілеспрямована діяльність із формування ментального образу об'єкта архітектурно-ландшафтного мистецтва є необхідною складовою потенційного адекватного сприйняття в ході безпосереднього ознайомлення. Доступність зазначених об'єктів є передумовою для їх активної експлуатації в якості полігону з вироблення здатності до милування – емоційно-естетичного сприйняття реальності. Окрім того, наявність ментального і реального образу об'єкта спонукає до критичного відношення, щодо наявної інформації, тим самим стимулюючи продукування нових естетичних суджень. Адже навіть у випадку співпадіння ментального і реального образу – перший обов'язково доповниться новими деталями, що викличе його переосмислення і поширення як в особистому, так і в загальному інформаційному полі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький П. *Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII століть / Нариси з історії українського мистецтва.* – К.: Мистецтво, 1981. – 250 с.
2. Вечерський В. *Новий погляд на проблему втраченої архітектурної спадщини // Пам'ятки України.* – 2001. – № 4. – С.11-14.
3. *Діалог культури: Україна у світовому контексті, мистецтво та*

- освіта / Заг. ред. С.О. Черепан. – Львів, Укр. технол., 2000. – 113 с.
4. Казімірова Л.П. Садово-паркове мистецтво Хмельниччини. - Кам'янець-Подільський: ОПМ, 2004. – С. 30.
 5. Пажимський Б.О. З історії садово-паркового та палацо-паркового мистецтва Хмельниччини // Там же. – С.50-51.

*Микола Канєвський, Тетяна Осипова
(Київ, Україна)*

НОВІТНІ ГЕОМЕТРИЧНІ ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ЛАНДШАФТНИХ КОМПОЗИЦІЙ ПРЯМОКУТНОЇ ФОРМИ

На базі об'єднаної моделі супідрядності, досліджуються особливості композиційної побудови садових ландшафтів. Запропонована і практично доведена методика розрахунку узгоджених модульних сіток, що дозволяє успішно використовувати її, як для проектування нових об'єктів, так і для реконструкції історичних садів і парків, передислокації елементів, створення цілісної композиції.

***Ключеві слова:** садові ландшафти, композиційні особливості, садові композиції.*

Вступ. Однією з важливих проблем розвитку садово-паркового мистецтва є дослідження композиційних особливостей побудови садових ландшафтів.

У зв'язку з тим, що набуває розвитку ландшафтне проектування садів та парків на невеликих ділянках міських територій, обмежених житловою забудовою, безумовно актуальним є дослідження композиційних принципів побудови садових ландшафтів, здатних вплинути на вибір проектного рішення.

Теоретичні аспекти композиції садових ландшафтів розглядалися у працях А.Т. Болотова, А.П. Вергунова, І.Н. Гегельського, В.А. Горохова, Л.С. Залеської, І.А. Косаревського, В.Г. Павленка, М.І. Яковлева та інших.

На даний момент садово-паркове мистецтво вивчається переважно істориками архітектури. Але цього недостатньо для сучасного ландшафтного проектування. Необхідні детальні дослідження, які б визначали вплив особливостей геометричної побудови композиції на організацію ландшафтного простору. Однією з важливих передумов для визначення шляхів розвитку й вдосконалення діяльності садово-паркового мистецтва й ландшафтного дизайну на сучасному етапі є вироблення новітніх принципів геометричної побудови вищезгаданих об'єктів. Геометричне моделювання та проектування садово-паркових об'єктів вважається пріоритетним напрямком на сучасному етапі вітчизняного садово-паркового будівництва.

Якою б складною не уявлялась ландшафтна форма досліджуваних об'єктів, у більшості їх композиційну побудову можна представити елементарними плоскими геометричними фігурами. В окремих випадках формалізації об'єктивних властивостей складних видів, необхідним буде створення додаткових модулів з відповідним встановленням їх композиційного потенціалу.

Величезна різноманітність співвідношень форм паркових елементів, природних і штучних, обумовлюється величиною, геометричною побудовою, положенням в просторі, освітленням, кольором, фактурою. До композиційних засобів, які використовують при формуванні великих паркових просторів, відносяться лінійна і повітряна перспективи, розділення глибинного простору, синтез мистецтв, пропорціонування та інші. Проте одним із основних принципів організації ландшафтних композицій є супідрядність, яка означає впорядкованість всіх елементів та їх груп, щодо організації композицій за окремою геометричною ознакою [1, с. 30-60].

Однією з сучасних моделей об'єднуючої пропорціонування і взаємозв'язок окремих елементів композиції є модель супідрядності [2, с. 163-183] запропонована В.Є. Михайленко та М.І. Яковлевим.